



# Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin beşinci toplantısı işini plenar sessiya ilə davam etdirib

Fevralın 20-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin beşinci toplantısı işini plenar sessiya ilə davam etdirib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov "Cənub qaz dəhlizi" layihəsində iştirak edən ölkələrə və layihəni dəstəkləyənlərə minnətdarlığını bildirdi. Nazir layihənin verdiyi enerji töhfəsi ilə yanaşı, sosial baxımdan da uğurlu olduğunu, onun icrasını nəticəsində yeni iş yerlərinin yaradıldığını və ölkələrin daha da inkişafına səbəb olacağını qeyd etdi. Bugünkü toplantıda "Cənub qaz dəhlizi" üzrə görülən işlərin və "Şahdəniz-2" yatağının inkişaf etdirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirə edildiyini vurğulayan nazir dedi:

- Hazırda biz onun şahidiyi ki, məhz təbii qaza olan tələbat artır. Çünki onun sayəsində havaya az karbon qazı buraxılır. Biz elə bir dövrdə yaşayırıq ki, enerji təhlükəsizliyi məhz hasilatçı, istehlakçı və tranzit ölkələr arasında münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynayır. Bu baxımdan, "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi monumental bir işdir. Çünki hazırda Avropada bu, ilk meqalayihədir ki, enerji təhlükəsizliyinin bütün komponentlərini özündə ehtiva edir. Bizim nailiyyətlərimiz birgə işin bəhrəsidir. Çünki biz vahid komanda kimi Xəzərdə hasil olunan qazın Avropaya ən təhlükəsiz ixrac marşrutu ilə nəql edilməsinə çalışırıq. Bu gün biz Avropa qaz bazarının yaradılmasına yönündə işləyirik və burada rəqabətə davamlılıq, mənbələrin və marşrutların şaxələndirilməsi nəzərdə tutulur.

"Cənub qaz dəhlizi" bütün iştirakçı tərəflərin maraqlarına xidmət edir və geniş coğrafiyada enerji təhlükəsizliyinin davamlılığına töhfə verir. Çox əhəmiyyətli haldır ki, biz, demək olar, hər il Məşvərət Şurasının toplantısına qoşulan ölkələrin siyahısında yeni tərəfləri görürük və onlar hamısı bu layihənin əhəmiyyətindən danışıq. Bu, layihənin potensial faydasını göstərir. Serbiya, Macarıstan və San-Marino ilk dəfədir ki, bu il bizə qoşulur.

İtaliyanın iqtisadi inkişaf nazirinin müavini **Andrea**

**Cioffi** ölkəsinin layihə ilə bağlı bütün görüşlərdə iştirak etdiyini bildirdi, bu görüşlərin fikir mübadiləsi aparmaq üçün yaxşı fürsət olduğunu vurğuladı. Enerji təhlükəsizliyinin artırılması məqsədilə istehsalçı və istehlakçı ölkələr arasında əməkdaşlığın səmərəliliyini daha da artırmağa ehtiyacın olduğunu deyən **Andrea Cioffi** qeyd etdi ki, müasir dünyada enerji təhlükəsizliyi enerji siyasətinin tərkib hissəsi olaraq qalır. İtaliya hökumətinin rəsmisi "Cənub qaz dəhlizi" layihəsinin regional əhəmiyyətini vurğulayaraq bildirdi:

- TAP layihəsi bütün Balkan bölgəsinin qaz boru kəməri şəbəkəsinin inkişafına imkan verəcək. Həmçinin Cənub-Şərqi Avropada qaz nəqliyyatı üzrə şəbəkələrin və qaz satışının inkişafına kömək edəcək. TAP layihəsindən yalnız Albaniya deyil, İon-Adriatik qaz kəməri vasitəsilə TAP-a bağlı olan Xorvatiya və Monteneqro da yararlanacaq ki, bu da Yunanıstan-Bolqarıstan interkonnektor layihəsi hesabına Yunanıstandan qoşulmaq marağında olan Bolqarıstan kimi Qərbi Balkanın bütün ölkələri faydalanacaq.

Bu gün biz sessiyada həyata keçirilməsində əhəmiyyətli nəticələr əldə edilmiş "Cənub qaz dəhlizi" haqqında müzakirələr aparacağıq. Azərbaycan və layihəyə cəlb olunan digər ölkələrlə əsasən "Cənub qaz dəhlizi"nin açılmasında mən İtaliyanın töhfəsini bir daha vurğulamaq istəyirəm. Bu töhfənin dövlətlər arasında mükəmməl ikitərəfli əlaqələrə əsaslandığını bildirərək çıxışında bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Şaxələndirmə məsələsində digər ölkələr kimi, İtaliyanın da marağı var. Çünki məhz Avropada qurduğumuz yeni enerji birliyinə əsas ölkələrdən biri olaraq qitənin qaz təchizatının təhlükəsizliyini artırırıq.

ABŞ Dövlət katibinin enerji diplomatiyası üzrə müavininin müşaviri xanım **Sandra Oudkirk** bu tədbirə qatılmasından məmnunluğunu ifadə edərək toplantıda iştirakına görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi. O, Azərbaycanda hasil edilən



böyük həcmdə qazın tarixdə ilk dəfə olaraq "Cənub qaz dəhlizi" ilə yaxın zamanlarda Avropa bazarlarına çatdırılacağını vurğulayaraq dedi:

- Ötən il ərzində biz "Cənub qaz dəhlizi"nin sonuncu hissəsi olan Transadriatik boru kəmərinin tamamlanmasında da mühüm irəliləyişə nail olduq. Əgər işlər planlaşdırılan qaydada gədirsə, 2020-ci ildə ilk qaz TAP vasitəsilə İtaliyaya və Yunanıstana nəql olunacaq. Transadriatik boru kəmərinin və Yunanıstan-Bolqarıstan interkonnektorunun inşası bu məqsədə nail olmaqda göstərdiyiniz səyləri qətiyyətlə dəstəkləyəcək. Gələn illərdə biz regionun resurs potensialını reallaşdırmaq və onu dünyanın ən iri enerji bazarına açıq etmək üçün imkanları araşdıraraq sizinlə birlikdə işləyəcəyik.

Böyük Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi Baronessa **Emma Nilsol** Prezidenti İlham Əliyevə və Azərbaycan hökumətinin toplantısını təşkil etməsinə minnətdarlığını bildirdi. O, gözəl Bakıda olmaqdan məmnunluğunu bildirdi, Azərbaycanın əsas global enerji iştirakçısı kimi artan strateji əhəmiyyətindən danışıqaraq dedi:

- Bu, sadəcə, dünyada ən iri infrastruktur layihələrindən biri deyil. Ümumi təhlükəsizliyimizi, rifahımızı və ətraf mühit məqsədlərimizi təşviq edən "Cənub qaz dəhlizi"ni inanılmaz nailiyyət adlandıraraq, onu Avropaya lazım olan enerji təhlükəsizliyini təmin edən layihə kimi qiymətləndirmişdir.

Hamımızın bildiyi kimi, "Cənub qaz dəhlizi" genişlənmək məqsədilə tikilmişdir. Bunu nəzərə alaraq deməliyəm ki, o, Aralıq dənizinin şərqindən, Mərkəzi Asiyadan və Qafqazdan Avropadakı istehlakçılara daha böyük həcmdə qazın çatdırılması, onun dinc şəraitdə hasil edilməsi baxımından region ölkələri üçün fürsətdir.

Birləşmiş Ştatların hökuməti bu məqsədə nail olmaqda göstərdiyiniz səyləri qətiyyətlə dəstəkləyəcək. Gələn illərdə biz regionun resurs potensialını reallaşdırmaq və onu dünyanın ən iri enerji bazarına açıq etmək üçün imkanları araşdıraraq sizinlə birlikdə işləyəcəyik.

Böyük Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi Baronessa **Emma Nilsol** Prezidenti İlham Əliyevə və Azərbaycan hökumətinin toplantısını təşkil etməsinə minnətdarlığını bildirdi. O, gözəl Bakıda olmaqdan məmnunluğunu bildirdi, Azərbaycanın əsas global enerji iştirakçısı kimi artan strateji əhəmiyyətindən danışıqaraq dedi:

- Bu, sadəcə, dünyada ən iri infrastruktur layihələrindən biri deyil. Ümumi təhlükəsizliyimizi, rifahımızı və ətraf mühit məqsədlərimizi təşviq edən "Cənub qaz dəhlizi"ni inanılmaz nailiyyət adlandıraraq, onu Avropaya lazım olan enerji təhlükəsizliyini təmin edən layihə kimi qiymətləndirmişdir.

lizi" bütün iştirakçılar üçün xüsusi əhəmiyyətdir. Azərbaycan bu gün burada təmsil olunan bütün tərəflərə xidmət edən Xəzərin ehtiyatlarının dünyaya çıxarılmasında əsas rol oynadı. 2006-cı ildə Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinin açılması ilə Azərbaycanın nefti Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə Avropa bazarlarına çatdırıldı. "Cənub qaz dəhlizi" hazırda təbii qaz üçün oxşar etibarlı ixrac marşrutudur. Xəzər qazı qaz təminatımızı şaxələndirməyə kömək edəcək. Yeni interkonnektorlar enerji şirkətlərimiz üçün yeni bazarlara çıxış yaradacaq və istehlakçıların tələbatlarını təmin etmək üçün qazın yeni marşrutla nəql olunmasına imkan verəcək. Bu, neinki boru kəməri boyunca yerləşən ölkələrə, mənim ölkəmə, o cümlədən eyni qaz bazarlarında fəaliyyət göstərən hər birimizə xidmət edəcək. Birləşmiş Krallıq global enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə çox böyük əhəmiyyət verir.

Şaxələndirilmiş neft və qaz mənbələri neinki etibarlı təchizatı, o cümlədən iqtisadi inkişafı təmin edir. Enerji bütün dünyada iş yerləri və artım üçün çox vacibdir. Biz hamımız etibarlı, təhlükəsizlik və təmin edilmiş enerji təchizatını arzulayırıq. Biz işləyirik ki, enerji iqtisadiyyatımız rəqabətə davamlı, həmçinin əlçatan olsun. Birləşmiş Krallıq neft və qaz sektorun-

dan danışıqlar beşərəfli formatda - Gürcüstan və Türkiyə də daxil olmaqla 2015-ci ildən nazir müavinləri səviyyəsində davam etdirilib. Türkmənistan Avropa istiqamətində türkmən qazının çatdırılma mümkünlüyünün müzakirəsi üzrə danışıqları bərpə və davam etdirməyə hazır olduğunu təsdiq edir. Mən əminəm ki, Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin beşinci toplantısı bu layihənin uğurla reallaşdırılmasında növbəti mühüm addım olacaq.

Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri **Fatih Dönmez** bildirdi ki, "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi region ölkələrinin birgə işbirliyi həyata keçirməklə bağlı qərarını ortaya qoydu və bölgədə icra olunan digər layihələr də bundan nümunə götürməlidir. Türkiyənin TANAP vasitəsilə ilk qazı ötən ilin iyulunda aldığı, artıq Yunanıstan sərhədinə qədər olan hissədə infrastruktur işlərinin tezliklə başa çatdırılmasının diqqətdə saxlandığını bildiren **Fatih Dönmez** TAP layihəsinin də sürətlə başa çatdırılmasına ümid etdiklərini vurğulayaraq dedi:

- Türkiyə-Azərbaycan qarşılıqlı TANAP ilə bölgə coğrafiyasının sərhədlərini aşaraq yeni qitələrə və yeni zirvələrə çatdı. TANAP cənab prezidentlərimiz Ərdöğanın və Əliyevin güclü iradələri və qonşu ölkələrin uzaqgörən liderləri sayəsində ortaya çıxdı. Azərbaycan və Türkiyənin güclü enerji baxışı sayəsində işləri birlikdə necə həyata keçirdikə, bundan sonra da reallaşdırmağa davam edəcəyik. Bu güclü əlaqələr, bu sarsılmaz qarşılıqlı və dərin məhəbbət bizim insanlığa bəxş edəcəyimiz ən böyük mirasdır.

TANAP uduzanın olmadığı tarixi bir layihədir. TANAP ilə Türkiyənin enerji sahəsində açar ölkə rolu güclənəcək. Azərbaycan tədarükçü ölkə kimi yeni bazarlara çıxış bələdçisi. Avropa isə mənbə ölkələrin və marşrutların şaxələndirilməsini artıracaqdır. TANAP Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfə ilə yanaşı, Türkiyənin enerji siyasətini baxımından da tamamlayıcı və dəstəkləyici amil olacaq. Bu, milli enerji və mədən siyasətimizdə açıqladığımız enerji təhlükəsizliyi üçün mühüm əhəmiyyətə malik layihədir.

"Şahdəniz-2" və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri layihəsinin genişləndirilməsi barədə məlumat verən BP-nin Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzrə regional prezidenti **Qəri Counz** BP-nin "Cənub qaz dəhlizi" kimi tarixi layihədə iştirak etməkdən qürur duyduğunu bildirərək dedi:

- Prezident İlham Əliyevin xüsusi, şəxsi diqqəti və dəstəyi global neft və qaz sənayesində bu vaxtdakı həyata keçirilmiş ən böyük və ən mürəkkəb təşəbbüslərdən biri hesab edilən bu layihənin uğurla icrasında aparıcı amil olub. Həqiqətən də bu, çox nəhəng bir layihədir. Ölkədə hərbi sektor xaricində indiyədək həyata keçirilmiş ən böyük layihədir. Belə irimiqyaslı layihələrin özünəməxsus çətinlikləri olur. Bu cür çətinliklər texniki, mühəndis, kommersiya, normativ-hüquqi və əlbəttə, geosiyasi xarakter daşıya bilər. "Cənub qaz dəhlizi" layihəsinin özünəməxsus mürəkkəbliyi bütün bu aspektləri özündə cəmləşdirir. Bu layihəni bir şirkətin, yaxud da bir ölkənin gerçəkləşdirməsi mümkün olmazdı. Bu layihənin icrası yeddi ölkənin və hökumətin, Avropa İttifaqının və digər müvafiq beynəlxalq təşkilatların, tərəfdaşlarımızın dörd ölkədəki alıcıları, tikinti işlərinə cəlb olunmuş 40 min insanı, çox sayda podratçı şirkətin, yüzlərlə icmanın, tənzimləyici orqanların, yerli icra orqanlarının və bir çox coğrafi regionda yerləşən digər maraqlı tərəflərin dəstəyi, birgə fəaliyyəti, əməkdaşlığı, əlaqələndirməni və razılaşdırmanı ehtatə etdi.

TANAP-ın baş direktoru **Saltuk Düzyol** və TAP-ın icraçı direktoru **Luka Şipati** çıxış edərək "Cənub qaz dəhlizi" layihəsinin əhəmiyyətindən, Azərbaycanın regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyində rolundan danışıqlar.

\*\*\*

Sonra Cənubi Qafqaz boru kəmərinin genişləndirilməsi və "Şahdəniz-2" layihəsinə həsr olunan videoqarx nümayiş olundu.

Daha sonra Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin görüşünün iştirakçıları tərəfindən Birgə Bəyannamə qəbul edildi.